T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2025-2026 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
II. DÖNEM I. YAZILI MAZERET SINAVI (ÜLKE GENELİ ORTAK)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

ÖĞLE OTURUMU

Aldığı Puan

Adı ve Soyadı : .....
Sınıfı / Şubesi : .....
Öğrenci Numarası : .....

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 8 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 1 ve 5. sorular 10 puan; 2 ve 6. sorular 12 puan; 3. soru 14 puan; 4. soru 9 puan; 7. soru 8 puan; 8. soru 25 puan değerindedir.

1.

- Sonunda baklayı ağzından çıkardı ve merakla beklediğimiz haberi tek bir solukta anlattı.
- Yurt dışında yaşamaya başladığında oradaki insanların alışkanlıklarını yadırgamıştı.

Bu cümlelerdeki altı çizili sözlerin cümleye kattığı anlamı yazınız. Bu sözleri cümlelerdeki anlamına uygun olacak biçimde birer cümlede kullanınız. (10 puan)

Baklayı ağzından çıkarmak: .....
Cümle: .....
Yadırgamak: .....
Cümle: .....

Cevap:
Baklayı ağzından çıkarmak: “Açık söylemekten kaçındığı bir sorunu sonunda açıklamak.” anlamına gelen ifadeler. (3 puan)
Cümle: Söylemek istemese de baklayı ağzından çıkarmış, herkesi şaşkınlığa uğratmıştı. (2 puan)
Yadırgamak: “Kendine yabancı gelen bir kimseye, duruma veya şeye alışamamak, ısınamamak.” anlamına gelen ifadeler. (3 puan)
Cümle: Yeni taşındığı kasabanın sessizliğini ilk başlarda çok yadırgamıştı. (2 puan)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

2. Aslı, annesinin eski sandığında kenarları sararmış bir zarf buldu, zarfı yavaşça açtı. Mektup, babasının yerleşmek amacıyla gittiği yurt dışından gönderilmişti. "Sevgili Cemile'ye," diye başlayan mektupta şu satırlar yer alıyordu: "Bizim için yabancı olan bu hayata belki alışamayacağız, mutsuz olacağız, sıkıntılar yaşayacağız. Bizi neyin beklediğini bilmiyorum. Her şeye rağmen burada kuracağımız yeni hayatın hayali içimi ısıtıyor. Sizi de yanıma aldıktan sonra her şeyin yerli yerine oturacağına inanıyorum." Ancak babası mektubu yazdıktan birkaç hafta sonra geri dönmüş ve onlar hep bu küçük kasabada kalmıştı. Aslı, mektubu katlayıp zarfa koydu ve pencereden dışarı, kahvehanenin önündeki bankta oturan babasına baktı.

Bu metindeki mektuptan hareketle Aslı'nın babasının duygu veya düşüncelerine dair iki çıkarımınızı metinden kanıtlar göstererek yazınız. (12 puan)

Cevap:
• "Endişelidir. / Kaygılıdır." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Bizim için yabancı olan bu hayata belki alışamayacağız, mutsuz olacağız, sıkıntılar yaşayacağız. Bizi neyin beklediğini bilmiyorum.
• "Umutludur." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Her şeye rağmen burada kuracağımız yeni hayatın hayali içimi ısıtıyor. Sizi de yanıma aldıktan sonra her şeyin yerli yerine oturacağına inanıyorum.
• "İyimserdir." anlamına gelen ifadeler.
Kanıt: Her şeye rağmen burada kuracağımız yeni hayatın hayali içimi ısıtıyor. Sizi de yanıma aldıktan sonra her şeyin yerli yerine oturacağına inanıyorum.

NOT: Bu cevaplardan ikisini yazan tam puan alacaktır. Yazılan her duygu veya düşünce için 3'er puan, kanıtlar için 3'er puan verilecektir.

3. Bazı insanlar, sanatın gündelik ihtiyaçları karşılamadığını düşündüğü için sanatı gereksiz görür. Genellikle sergilerde ya da müzelerde korunmuş lüks bir alan olarak kabul eder. Gündelik yaşam, her şeyi bir amaca indirger: Bir sandalye oturmak içindir, bir şemsiye yağmurdan korunmak için. Bir şiir bir sorunu çözmez, bir heykel somut bir ihtiyacı karşılamaz. Evet, sanat bu kadar faydacı bir alan değildir. Ama bir müzik eseri dinlediğinizde içinizdeki öfke yatışır; bir şiir okuduğunuzda, bir resme baktığınızda karamsarlığınız dağılır; içiniz umutla dolar.

Bu metnin ana düşüncesini yazınız. (14 puan)

Cevap:
"Sanat, somut bir ihtiyacı karşılamasa da insanın ruh hâlini dönüştürme gücüne sahiptir." anlamına gelen ifadeler. (14 puan)

4. Yahya Kemal Beyatlı, şiiri bir nağme ve ses sanatı olarak görür. Şiirde "söylenen Türkçe" dediği, İstanbul Türkçesinin duru ve süssüz, en saf ve işlek hâlini kullanmaya çalışır. Şiirlerinde duygu ve izlenim ön plandadır. İstanbul'un güzelliğine ve tarihî dokusuna olan hayranlığını ele alır.

Bu bilgiden hareketle aşağıdaki şiirlerden hangisi Yahya Kemal'e ait olabilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (9 puan)

I. Metin

Sana dün bir tepeden baktım azîz İstanbul!
Görmedim, gezmediğim, sevmediğim hiç bir yer.
Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul!
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer.

Nice revnaklı şehirler görülür dünyâda,
Lâkin efsunlu güzellikleri sensin yaratan.
Yaşamıştır derim, en hoş ve uzun rü'yâda
Sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.

Revnaklı: Renkli, göz alıcı olan

Efsunlu: Büyülü

II. Metin

Hayatım hasılım ömrüm şarab-ı kevserim adnim
Baharım behçetim rüzum nigarım verd-i handanım
…
Stanbulum Karamanım diyar-ı milket-i Rumum
Bedehşanım ve Kıpçağım ve Bağdadım Horasanım

Günümüz Türkçesiyle

Hayatım, yaşama sebebim, ömrüm, kevser şarabım, cennetim. Baharım, sevincim, gündüzüm, güzel yüzlü sevgilim, gülen gülüm.

İstanbul'um, Karaman'ım, Rum mülkü diyarım. Bedehşan'ım ve Kıpçak'ım ve Bağdat'ım, Horasan'ım.

Cevap:
I. Metin Yahya Kemal Beyatlı'ya aittir. (3 puan)
Gerekçeler:
• "Görmedim, gezmediğim, sevmediğim hiç bir yer." veya "Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul!" gibi ifadeler, İstanbul Türkçesinin duru ve süssüz, en saf ve işlek hâlini gösterir. (3 puan)
• "Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul! / Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer." dizeleriyle İstanbul'a olan sevgi ve hayranlığını anlatır. (3 puan)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

5. Yirmi yıldır görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraptı. Birçok yerleri unutulan eski, uzak bir rüya gibi oldu. Pek uzun gurbetlerden sonra vatanına dönen bir adam, doğduğu yerin ufkunu koyu bir sis altında bulup da sevdiği şeyleri uzaktan bir an evvel göremediği için nasıl mahzun olursa ben de öyle meraka, sabırsızlığa benzer bir elem duyarım. O, her akşam sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu, taşsız yollar, yosunlu siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük ahşap köprüler, nihayetsiz tarlalar, alçak çitler hep duman içinde erir.

Bu metnin hangi disiplinlerle ilişkili olduğunu metinden birer örnek vererek açıklayınız. (10 puan)

Cevap:

• Psikolojiyle ilgilidir. (3 puan)

Örnek: Yirmi yıldır görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraptı. / Birçok yerleri unutulan eski, uzak bir rüya gibi oldu. / Pek uzun gurbetlerden sonra vatanına dönen bir adam, doğduğu yerin ufkunu koyu bir sis altında bulup da sevdiği şeyleri uzaktan bir an evvel göremediği için nasıl mahzun olursa ben de öyle meraka, sabırsızlığa benzer bir elem duyarım. (2 puan)

• Sosyolojiyle ilgilidir. (3 puan)

Örnek: O, her akşam sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu, taşsız yollar, yosunlu siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük ahşap köprüler, nihayetsiz tarlalar, alçak çitler hep duman içinde erir. (2 puan)

6 ve 7. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

I. Metin

Aceb bu derdimin dermânı yok mı
Ya bu sabr itmegün oranı yok mı

Yanaram mumlayın baştan ayağa
Nedür, bu yanmagun pâyânı yok mı

Güler düşmen benüm ağladuğuma
Aceb şol kâfirin îmânı yok mı

Günümüz Türkçesiyle

Acaba bu derdimin dermanı yok mu?
Ya bu sabretmenin oranı yok mu?

Baştan ayağa mum gibi yanarım.
Bu yanmanın bir sonu yok mu?

Benim ağlamama düşman güler.
Acaba şu kâfirin imanı yok mu?

II. Metin

Mecnûn-ı hazîn ayağa durdı
Sahrâlara seyr içün yüz urdı

Giryân giryân kılurdı seyrân
Hayrân hayrân gezerdi her yan

Geh sebzeye arz-ı râz iderdi
Geh lâleye bin niyâz iderdi

Günümüz Türkçesiyle

Hüzünlü Mecnûn ayağa kalktı. Gezmek için çöllere yöneldi.

Ağlayarak, gözyaşları dökerek dolaşıyordu. Şaşkın ve bir nevi deli divane hâlde her yeri gezerdi.

Kâh yeşilliklere sırrını açardı. Kâh laleye binlerce yalvarışta bulunurdu.

6. Bu şiirler "içerik ve şekil" yönünden incelendiğinde hangisinin mesnevi olduğu söylenebilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (12 puan)

Cevap:
II. şiir mesnevidir. (4 puan)
Gerekçeler:
• Bir olay örgüsü vardır. / Bir hikâye anlatılmaktadır. (4 puan)
• Kafiye düzeni "aa - bb - cc" şeklindedir. (4 puan)

7. Metinlerde altı çizili dizelerdeki edebî sanatları yazınız. (8 puan)

Güler düşmen benüm ağladuğuma: .....

Geh sebzeye arz-ı râz iderdi:.....

Cevap:
Güler düşmen benüm ağladuğuma: Tezat/Karşıtlık/Zıtlık (4 puan)
Geh sebzeye arz-ı râz iderdi: Teşhis/Kişileştirme/İstiare (4 puan)

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

8. Zirveye tırmanan bir dağcı olduğunuzu hayal ederek bir hikâye yazınız. (25 puan)

Hikâyenizi yazarken;

- doğanın gücünü kabul etme ve ona uyum sağlama gerekliliğini açıkça ortaya koymaya,
- kendi sınırlarınızı tanıma ve hayattaki gerçek önceliklerinizin ne olduğunu vurgulamaya,
- tutarlı bir olay örgüsü oluşturmaya,
- en az 8 cümleden oluşmasına

dikkat ediniz.

Örnek cevap:

Fırtınanın uğultusu artarken ayakkabılarımı buzlu zemine saplayıp arkadaşım Turgut'a bağırdım:
— Rüzgâr şiddetini artırıyor, görüş mesafesi düşmeden sırt hattına ulaşmalıyız!
Turgut zorlukla nefes alarak,
— Zirveye sadece yüz metre kaldı, pes edemeyiz, diye cevap verdi.
Ancak kar fırtınası adımlarımızı görünmez kılıyordu. O an, doğanın dizginlenemez gücünü ve kar fırtınasının karşısında ne kadar güçsüz olduğumuzu iliklerime kadar hissettim. Doğayla savaşmak yerine onun çizdiği sınırlara uyum sağlamamız gerektiğini anlamıştım. Turgut'un gözlerinin içine bakarak,
— Bu dağ bugün geçit vermiyor, zirve hırsı hayatımızdan daha değerli değil, dedim.
Hayattaki gerçek önceliğimin bir taş yığınına dokunmak değil, sağ salim eve dönmek olduğunu fark ediyordum. Turgut bir süre zirveye doğru baktı. Geri dönüş için iniş iplerini sabitleyip aşağıya doğru ilk adımı attığımızda zirveye ulaşamamış olmanın verdiği burukluk, yerini hayatta kalmanın getirdiği derin bir huzura bıraktı. Buzlu yamaçtan yavaşça süzülürken asıl zaferin dağa hükmetmek değil, onun heybeti karşısında haddimizi bilmek olduğunu artık çok iyi biliyordum.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 2025-2026 · 2. dönem 1. yazılı

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net